

Zelf een teakdek vervangen

(deel 2)

Teakhouten dekken worden dun door slijtage. Wind, water en zon doen, op de lange duur, hun vernietigende werk. Het dek slijt ook door ondeskundig schoonmaken met een hogedrukreiniger, of teakmiddeltjes die de zachte nerf oplossen en tijdelijk een mooi en schoon dek opleveren. Als de houten propjes op de schroefgaten van een oud dek loskomen, dan wordt het echt te dun. Maar dan. Uitbesteden of zelf doen? Door: Wim de Bruijn, m.m.v. Frank Brouwer van het ABC

Laat ik beginnen met de opmerking: uitbesteden of zelf doen? Als je een beetje handig bent en er tijd aan wilt besteden, dan is veel zelf te doen. Vooral het sloopwerk kan tijdrovend zijn en daar kun je al veel zelf verdienen. Bovendien is het voor de ene werf geen probleem als de eigenaar meehelpt, de andere

zal dat niet zo prettig vinden. Het is net wat voor relatie je met je werfbaas in de loop der jaren hebt opgebouwd, dan weet hij ook wat hij aan je heeft. Allereerst is het belangrijk om te weten wat er onder de dekdelen zit. Is het een stalen, aluminium of polyester dek, is er een dek van

platen hechthout, of zijn het massieve dekdelen, direct op de dekbalken gelegd? Af en toe kom je zelfs een teakdek tegen dat op een onderdek ligt dat weer over een oud houten dek is gelegd, vaak vuren waar vroeger canvas overheen gespannen was. Vervolgens is het belangrijk om te weten

Peter Schouten koos voor rechte delen toen hij zijn *Wind & Tide* bouwde (foto Theo Kampa)

hoe de delen zijn vastgelegd in het onderdek of de dekbalken. Dekdelen werden vroeger vastgenageld met stalen of koperen nagels in de dekbalken. Later werden de nagels vervangen door schroeven met propjes eroverheen om inwatering te voorkomen. Een andere techniek was het 'blind genageld' zijn van de dekdelen. Dan zijn er nagels via de groef in de dekbalken (of het onderdek) geslagen. Daarbij kan het ook nog voorkomen dat de delen horizontaal aan elkaar zijn genageld. Als je geen propgaatjes van schroeven in de dekdelen ziet kom je hier bij het demonteren pas achter.

Bij stalen of aluminium dekken werden soms, als er nog geen betimmering onder het dek was aangebracht, de delen door het dek heen met bouten en moeren vastgezet. Ook werd er wel schroefdraad in een stalen dek getapt, zodat je een bout in het dek kon draaien op de plaatsen waar dat nodig was om een dekdeel op zijn plaats te houden. Tot slot kan het zo zijn dat er een hechthouten onderdek is gemonteerd over de dekbalken, het stalen, aluminium of polyesterdek en dat de dekdeeltjes daarin zijn vast gemaakt. Hierbij kunnen ze ook nog eens in de zogeheten *bedding compound* op dit onderdek vastgelegd zijn. Daarover later meer info.

Oude dekdelen hergebruiken

Zijn de dekdelen voldoende dik en is alleen de bovenlaag tot de schroefkoppen afgesleten, dan moeten de schroeven voorzichtig worden verwijderd. De gaten worden wat dieper geboord, zodat er op de nieuwe schroef weer een houtprop kan worden gelijmd. Ik heb ook enkele keren bij oude Lemsteraken met dikke dekdelen gezien dat de oude dekdelen voorzichtig verwijderd werden, door een vandiktebank gehaald en opnieuw gelegd werden, nadat het stalen dek weer helemaal was hersteld en vlak gemaakt. Het is heel veel werk, maar oude teakdelen gooi je ook niet zomaar in de container!

Het loshalen van oude dekdelen kan nog voor problemen zorgen. Soms lukt het om de oude schroeven of bouten los te draaien. Als dat niet lukt en de bouten breken af, dan is het soms mogelijk om een net iets groter propgat te boren en later met een nieuwe bout wat dieper vast te zetten. Het probleem is dat je geen centreerpunt voor je boor hebt in het oude gat. Boor dan in bijvoorbeeld in een plaatje multiplex een gat van dezelfde maat als het nieuwe propgaatje. Bevestig dat met dubbelzijdig tape op het dek over het oude gaatje, dan heb je een geleider voor het nieuw te boren gat.

Als je dan eindelijk alle schroeven of bouten los hebt gekregen, dan hangt het ervan af of de teaklatten nog vastzitten in de bedding compound. Dan pas zal blijken of de dekdelen nog gespaard kunnen worden, of dat ze in stukken losgehakt moeten worden om het dek helemaal schoon te krijgen.

Gelijmd dek

Vanaf 1980/1990 zijn er vaak helemaal geen nagels of schroeven of andere bevestigingsmiddelen gebruikt. Vanaf die jaren zijn er zeer sterke kitten ontwikkeld, de zogenaamde bedding compounds, die zoveel kleefkracht hebben dat de teakdelen, na uitharden, op hun plaats blijven zitten. Als je die dekdelen los

wil halen, dan wordt het echt hakken met een beitel. Als er lekkage is geweest en er roestvorming bij een stalen dek is opgetreden, dan laat het dekdeel vaak gelijk met de roest los. Dan gaat het verwijderen een stuk gemakkelijker. Het nadeel is dat er dan vaak ook stukken van het stalen dek moeten worden vervangen.

Als de teakdelen rechtstreeks op een polyester onderdek zijn gelegd, is het minder erg als er (kleine) delen van het dek losliggen. In dit geval kan vocht niet veel kwaad voor het teak, dat kan immers tegen vocht. Houd wel in gedachten dat er osmoseplekken kunnen ontstaan in het polyesterdek, omdat het voortdurend aan vocht wordt blootgesteld.

Houtsoort

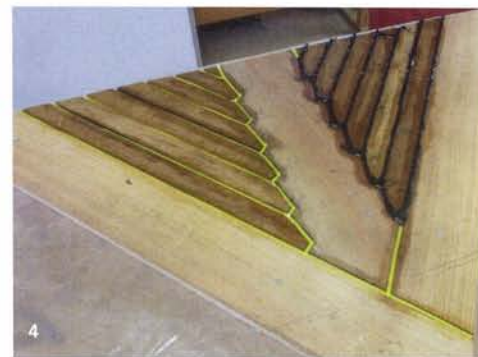
Behalve voor het dure, maar tevens zeer duurzame, teakhout, kun je ook kiezen voor dekdelen van Afzelia, padoek, Yellow Cedar, Pitch pine, of Oregon/Amerikaanse grenen (vooral toegepast op klassieke jachten). De keuze is een heel persoonlijke, omdat de kleur van elke houtsoort anders is. Veel is ook afhankelijk van het beschikbare budget. En tevens is er ook nog een keuze om niet te kiezen voor een tropische houtsoort maar een houtsoort uit een productiebos in Europa of Amerika.

Recht of gebogen

Vervolgens komen we voor de keuze: rechte dekdelen, of gebogen. Als een dek onderbroken wordt door meerdere rechthoekige koekoeks, luiken en door een rechte opbouw, dan zullen we vaak kiezen voor rechte latten. Zo ook bij de motorboten in de bijgaande voorbeelden. Voordat we een nieuw dek gaan leggen, gaan we eerst alles aftekenen op het dek. We moeten rekening houden met de omlisping van de dekdelen langs de huid: de lijfhousten. Die komen ook langs de kajuitopbouw, de kuip, koekoeken en dorade boxen. Neem ze ongeveer tweemaal zo breed als de dekdelen.

Breedte dekdelen

Op hart schip leggen we het zogenaamd vissing stuk. Bij een recht gelegd dek komen de dekdelen hier tegenaan te liggen, bij een gebogen gelegd dek komen de tanden van de dekdelen erin te liggen. Houdt rekening met een vissing stuk dat 2,5 tot 3 maal de breedte van de dekdelen heeft. Een standaardbreedte van de dekdelen is 48 mm bij een dikte van 6-9 mm. Maar je kunt daarvan afwijken als een andere breedte beter uitkomt. Door gespecialiseerde houthandels geleverde dekdelen (8 x 48 mm) zijn meestal al voorzien van een sponning van 2,5 mm aan beide zijden. Je krijgt dan een rubbernaad van 5 mm breed. Bij een groot jacht kunnen dekdelen ook

PROEFSTUK

Leerlingen van het Ambachtelijk Botenbouw Centrum (ABC) moeten als oefenstuk een stukje recht dek en een stuk dek meelopend in de vorm van het dek van een jacht leggen (foto linksboven). In bijgaande fotoserie zien we hoe dat in zijn werk gaat. Duidelijk is te zien hoe de vertanding bij het rechte dek verloopt in het lijfhout. Bij het schuin gelegde dek loopt de vertanding in het vissing stuk. Het is belangrijk om van tevoren alles af te tekenen op de ondergrond en op lijfhout en vissing stuk. Daarna worden de uiteinden in de juiste vorm afgezaagd en voorzien van een sponning (foto 1 en 2). Als alle delen passen, worden ze wegge-

haald en wordt de ondergrond ingesmeerd met een laag beddingcompound en worden de dekdeeltjes erin vastgedrukt (foto 3). Met wat gewichten erop, kan de beddingcompound drogen en de deeltjes zitten muurvast. Vervolgens worden de voegen, na het verwijderen van de restanten bedding compound hierin, met een kwastje met primer behandeld. Na droging (afhankelijk van het merk) wordt de (gele) deknaden tape erin geplakt. Hier krijg je dan geen hechting met het dekrubber. Het voordeel is dat de dekdelen zonder problemen gemakkelijk kunnen krimpen bij droogte, zonder dat het rubber langs de naden loslaat. Als er geen deknadentape wordt geplakt, komt er kit onderin tussen de

naden. Gaan de dekdelen krimpen, dan kan het voorkomen dat er scheurtjes in of langs de kitnaad komen die weer inwatering tot gevolg kunnen hebben. Nu kan de kitspuit worden gehanteerd en worden de naden van onderen af ruim gevuld met rubber (foto 4 en 5). Met een smal plamuurmes wordt het rubber onder een hoek van 45 graden nagestreken om de kit goed in de naden te drukken en de hechting aan de dekdelen optimaal te maken. Vervolgens kan, na uitharding, het overtollige rubber worden verwijderd. Dat gaat het beste met een speciaal mes op de Multitool (foto 6). Met goed schuren krijg je een prachtig teakhouten dek (foto 7).

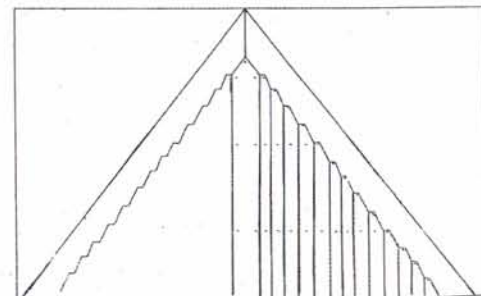
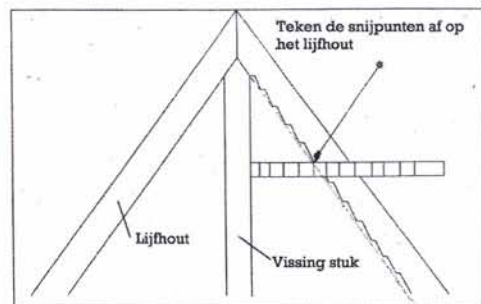

links: Peter koos bij het ABC voor rechte dekdelen op het voordek van zijn vlet, zonder vertandingen in het lijfhout, op een hechthouten ondergrond. Hier worden de delen pas gemaakt.

boven: Nadat alle dekdelen zijn pas gezaagd, worden ze verwijderd en wordt het dek ingesmeerd met bedding compound. Daarna worden de dekdelen er snel opgelegd en aangedrukt door passende latten die met de dekronding mee buigen en goed op de stootrand kunnen worden vastgeklemd.

Voordek vlet

Hierboven zie je een voorbeeld van een heel simpel gelegd teakdek, zonder veel extra werk voor inlatingen in lijfhout en vissing stuk. Alle dekdelen zijn pasgemaakt. Nu moeten ze goed worden vastgelijmd aan het hechthouten onderdek. Hiervoor gebruiken we bedding compound. Bij het ABC gebruiken ze, afhankelijk van het type dek **Sikaflex®-298FC Bedding Compound** of **Simson MSR BC/Bedding Compound**. De Sikaflex is een 1-component polyurethaan dat een open- of wel verwerkingstijd heeft van circa 30 minuten. Dat wil zeggen dat je niet meer moet smeren, dan dat je binnen een half uur deklatten kunt aanbrengen. Daarna heeft het een doorhardingssnelheid van 3 mm per 24 uur bij een temperatuur van 23°C en 50% luchtvochtigheid. Na doorharding kan het tot 600% uitrekken zonder te scheuren. Je kunt

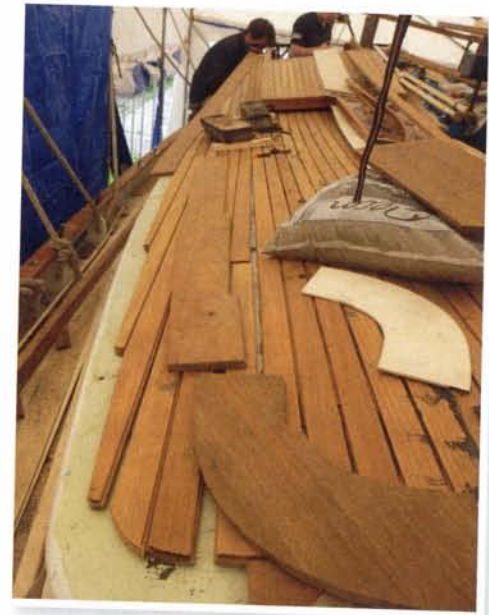
boven: Bij het leggen van een dek met rechte dekdelen, maak je de vertandingen in het lijfhout. Op een zelfgemaakte aftekenstok teken je de breedte van de te leggen teakdeeltjes af. Houdt de aftekenstok vervolgens haaks tegen het vissingstuk en schuif hem van voor naar achter. Elk kruispunt met het lijfhout wordt afgetekend en is de bovenkant van de tand. Deze wordt haaks vanaf het vissingstuk op het lijfhout doorgetekend en daarna is de breedte bepaald (ongeveer de helft van de dekteelbreedte). Vanaf dat punt naar het volgende kruispunt is de tandvorm. Deze kan zowel recht als afgerond worden gemaakt.

breder worden genomen. Controleer het relatieve houtvochtgehalte van de dekdelen. Dat moet liefst lager zijn dan 12%, maar mag zeker niet meer zijn dan 15%.

Bij een recht gelegd dek komen de dekdelen aan bij het lijfhout, daar moeten ze met een vertanding in vallen (zie ill. rechts). Op een aftekenstok tekenen we de dekdelen af.

Hechthout

Als er eerst een laag hechthout onder het teak wordt gelegd, gebruik dan watervast verlijmd hechthout bv. okoume platen. Wil je maximale zekerheid dat het hechthout niet door eventueel vocht wordt aangetast, breng dan eerst een laag epoxyhars over de platen aan als ze zijn gelegd en vastgelijmd.

linksboven: De dekdelen zitten vast, de druklatten zijn verwijderd en nadat de naden zijn ontvet en ingesmeerd met primer kunnen ze van onderen af worden gevuld. Wees niet te zuinig met het rubber. Want later bijwerken van gaatjes kost meer tijd (geld) dan de extra rubber heeft gekost. Na het volspuiten van de naden wordt het rubber met een smal plamuurmes en een hoek van 45 graden nogmaals in de naden gedrukt.

onder: Nadat het rubber goed droog is (droogtijd is afhankelijk van het gebruikte merk, maar duurt minstens 1 week) kan het overtollige rubber eerst worden verwijderd, daarna wordt alles met de schuurmachine schoon geschuurd. Controleer daarna wel of er geen luchtballen zijn blijven zitten. Die moeten echt nog worden gerepareerd.

boven: Het kajuit dak van een zeeschouw vroeg een andere aanpak met ronde lijfhouten op de hoeken.

ook de Simson MSR BC/Bedding Compound gebruiken. Dat is een 1-component, elastisch blijvende, snel uithardende afdichtingskit op basis van Silyl geModificeerd Polymeer (SMP). Het is toe te passen tussen stalen, aluminium, polyester en/of houten dekken en teak dekdelen. In het algemeen hecht MSR Bedding Compound zonder primer goed op schone, droge en vetvrije ondergronden van aluminium, gelakt metaal, hout, epoxy en polyester. Voor zwaar belaste verbindingen waaraan hoge hechtingseisen worden gesteld, wordt het gebruik van **Simson Prep P** bij houten oppervlakken en **Simson Prep M** bij gesloten (metalen) oppervlakken aanbevolen. Deze kit is verkrijgbaar als patroon van 290 ml en als worst van 600 ml. De kleur is licht grijs. Deze producten zijn onder meer verkrijgbaar bij Poly-Service en de Amsterdamse Fijnhouwhandel. Op internet zijn nog tal van andere leveranciers te vinden! Als alle latten strak tegen elkaar in de bedding compound liggen, moeten ze snel en tevens gelijkmatig worden aangedrukt. Bij het voor-

dek op de foto ging dat gemakkelijk met planken die over het voordek werden gebogen en vastgezet. Let erop dat de aandruklatten overal strak aansluiten tegen de dekdelen. Als de dekdelen vastzitten, worden de naden eerst ontdaan van de resten bedding compound, ontvet en met primer behandeld. Vervolgens kan na droging de deknadentape worden geplakt en kan er - eindelijk - worden begonnen met het vullen van de naden. Bij het ABC gebruiken ze, afhankelijk van het type dek **Sikaflex®-290 DCP RO** of **MSR Deck Caulk** van **Bostik**, een product van Simson. De Sikaflex is weer een polyurethaan die een verwerkingstijd van een half uur heeft. Een deknad kan na uitharding tot 250% rekken voordat hij scheurt. Het is verkrijgbaar in patroon van 300 ml en worsten van 600 ml. De kleur is zwart. Er zijn tal van leveranciers te vinden, ook de prijs per leverancier verschilt.

Rubber aanbrengen

Het aanbrengen van de rubber gaat hetzelfde als we bespraken in het vorige artikel. Zorg

ervoor dat de spuitmond tot onderin de naad komt, zodat je de naad van onderaf vult. Na het vullen strijk je het rubber met een smal plamuurmes na en laat het rubber goed drogen. Het teveel aan rubber wordt later weggeschuurd tot je een mooi vlak en schoon dek overhoudt. Er zijn voor de Multitool ook handige mesjes te koop, waarmee je het teveel aan rubber tot net iets boven het dek wegsnijdt. Na het schuren is het raadzaam om het dek nog een keer na te lopen op eventuele luchtballen, vooral langs de randen van de deknaden. Ze vallen op omdat ze vaak gevuld zijn met houtstof of holtes in de kit. Luchtballen zijn ook goed te voelen. Als je met je vinger (let op eventuele splinters) over de naden strijkt en je voelt dat de tegendruk van het rubber minder wordt of geheel verdwijnt, dan zit er een potentiële luchtbel! Dat wordt een stukje naad uitsnijden en herstellen, zoals beschreven in het vorige artikel.

In een volgend artikel behandelen we het gebogen leggen van teakdelen. ☺